

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

На правах рукопису

УДК 631.15:626.22/28.033

НОВІКОВА Валентина Павлівна

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЯЛОВИЧИНИ ПРИ
ІНТЕНСИВНОМУ ВИРОЩУВАННІ МОЛОДНЯКА РІЗНИХ ПОРІД

08.07.02 - Економіка сільського господарства і АПК

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Дніпропетровськ - 1996

338.43

ЛНБ України ім.В.Стефаніка

00761379 (X)

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Дніпропетровському державному аграрному університеті

Науковий керівник - кандидат економічних наук, доцент
Макаренко Петро Миколайович

Офіційні опоненти : доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України, академік АН Криму
Новіков Дрїй Миколайович;

кандидат економічних наук, заслужений працівник сільського
господарства України, академік Української академії
оригінальних ідей Агафонов Микола Іванович

Провідна організація - Дніпропетровське обласне управління
сільського господарства і продовольства

Захист відбудеться 23 листопада 1995 р. о 10.00 на засіданні
спеціалізованої вченої ради К 03.03.02 для захисту дисертації
на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук в
Дніпропетровському державному аграрному університеті за адресою:
320600, м.Дніпропетровськ - 27, вул.Ворошилова, 25, ауд. 403
З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Дніпропетровського
державного агроуніверситету

Автореферат розісланий 23 жовтня 1995 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук,
доцент

Плаксієнко В.Я.

ЛНБ ім. В. Стефаніка
АН України

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність проблеми. У мясному балансі України провідне місце належить яловичині та телятині. На їх долю припадає 48-50 % загального об'єму виробництва м'яса. На даний час яловичина представлена переважно (99.7 %) худобою, яка розводиться для молочних цілей. Між іншим світовий досвід посвідчує, що організаційно і економічно більш вигідніше розводити спеціалізовані як молочні, так і м'ясні породи. У зв'язку з цим в Україні майже 20 років проводиться робота по створенню нової галузі - спеціалізованого м'ясного скотарства. Створена мережа (18) таких господарств, виведена українська м'ясна порода і декілька типів. Мається на увазі, що в майбутньому ця галузь сформується в самостійну і матиме помітне значення (15-17 %) у загальних ресурсах і якості м'яса великої рогатої худоби.

Розумне співвідношення чисельності молочної та м'ясної худоби (4:1) дозволить більш ефективно використовувати м'ясні контингенти і на цій основі суттєво підвищити загальний рівень споживання м'яса і економіку галузі. В теперішній час ефективність вирощування худоби всіх розповсюджених порід залишається дуже низькою. Це пов'язане з тим, що на забій надходить худоба після тривалого (2,5-3 -річного) екстенсивного вирощування, низькою живою вагою (350 кг) та поганою вгодованістю. Ця проблема залишається злободенною і на кожному новому відрізку часу потребує свого наукового та практичного рішення.

Мета і завдання роботи. Метою досліджень є економічне обґрунтування інтенсивного вирощування бичків і теличок симентальської і української м'ясної породи, виявлення оптимального віку та живої маси на момент їх реалізації на забій, визначення рівня ефективності вирощування і відгодівлі бичків симентальської і червоно-степової порід, використання розроблених нових кормових добавок.

На дослідження поставлені наступні питання:

1. Вивчити стан і економіку виробництва яловичини в Україні.
2. Обґрунтувати рівень економічної ефективності виробництва яловичини в умовах інтенсивного вирощування бичків і теличок симентальської і української м'ясної порід різного віку та маси.
3. Визначити економічну ефективність інтенсивного вирощування і відгодівлі бичків з використанням нових кормових добавок.

Наукова новизна досліджень. Вперше науково обґрунтований порівняльний рівень економічної ефективності вирощування бичків і теличок симентальської і української м'ясної порід до 15 і 21-місячного віку, з урахуванням якості м'ясної продукції. Розроблена рецептура нових балансуєчих кормових добавок для інтенсивного вирощування і відгодівлі молодняка з 20 - денного до 21 - місячного віку. Визначена їх економічна оцінка. Експериментально доведена можливість суттєвого збільшення виробництва яловичини і підвищення економічної ефективності галузі в господарствах лісо-степової і степової зон України.

Основні положення дисертації, які виносяться на захист:

- обґрунтування рівня економічної ефективності інтенсивного вирощування молодняка худоби симентальської і української м'ясної порід від народження до 21-місячного віку;
- визначення економіки виробництва яловичини при використанні нових кормових добавок на вирощуванні і відгодівлі молодняка худоби до високої живої ваги в оптимальному віці.

Практична цінність роботи. Реалізація наслідків досліджень у практику діяльності господарств різних типів дає можливість збільшити виробництво яловичини на 30-36 % і підвищити ефективність галузі на 20-25 %.

Апробація результатів досліджень. Основні результати досліджень впроваджені в господарствах Полтавської, Харківської та Дніпропетровської областей, викладені в методичних рекомендаціях, повідомлено на науково-практичних конференціях в Інституті тваринництва ЦР УААН та Дніпропетровському державному агроуніверситеті.

Публікація матеріалів роботи. Підсумки експериментів висвітлені у 18 літературних джерелах, зокрема в центральних журналах, рекомендаціях, наукових тезах, інформаційних листках. Фрагменти досліджень є складовою частиною "Комплексної програми виробництва яловичини в Дніпропетровській області до 2000 року".

Структура роботи. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаної літератури, додатків. Робота виконана на 147 сторінках машинописного тексту, в тому числі текст з таблицями та малюнками займає 120 сторінок. Перелік використаної літератури містить 220 найменувань, з яких

19 - Іноземні. В роботі розміщено 64 таблиці, 2 малюнки і 5 додатків.

Місце виконання роботи. Дослідження виконані в 1987-1994 рр в Інституті тваринництва центральних районів УААН, Інституті тваринництва УААН, Дніпропетровським державним агроуніверситеті. Вони є складовою частиною теми: "Розробити і економічно обґрунтувати організаційно-виробничі зв'язки та основні параметри перспективної моделі підприємства по інтенсивному виробництву яловичини" (номер держ.реєстрації ОІВ.6.0048.346).

Об'єктами досліджень є господарства та відгодівельні підприємства лісостепової і степової зон України. Розроблення і обґрунтування економічної ефективності виробництва яловичини при вирощуванні худоби різних порід проводилась в колгоспі ім.Гоголя Миргородського району Полтавської області, в спеціалізованому господарстві "КомІнтерн" Зачепилівського району Харківської області та Губиницькому мікрорайонному відгодівельному підприємстві Новомаковського району Дніпропетровської області.

Матеріали та методика досліджень. Теоретичною і методичною основою досліджень по темі дисертаційної роботи є діалектичний метод пізнання. В роботі використана наукова праця економістів-аграрників та інших вчених по проблемі інтенсифікації виробництва і підвищення економічної ефективності АПК, статистичні дані, звіти господарств і інші матеріали.

В процесі досліджень використовувались різні методи: монографічний, порівняльного економічно-математичного аналізу, побудови рядів динаміки, абстрактнологічний, економіко-математичний з використанням ЕОМ. Основоположним методом є експериментальний.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми ефективності виробництва яловичини при інтенсивному вирощуванні молодняка різного напрямку продуктивності. Визначена наукова новизна досліджень і практична їх значність. Викладені основні положення дисертаційної роботи, які автор вважає за необхідне винести на захист.

В першому розділі - " Економічні передумови виробництва яловичини за рахунок худоби різного напрямку продуктивності" наведені дані про стан галузі виробництва яловичини в Україні і її ефек-

тивність (табл.І),

Таблиця І

Динаміка спаду чисельності поголів'я худоби
І виробництва м'яса в Україні

Показник	1986 р.	1990 р.	1993р.	1994 р.	1994р. в% до 1986 р.
Поголів'я великої рогатої худоби -всього млн.гол.	26.6	25.2	22.5	19.6	73.7
В тому числі корови	8.9	8.5	8.1	7.8	87.6
Виробництво м'яса - всього, тис. т	4117	4358	2919	2600	63.2
З них яловичина І телятина	1879	1986	1392	1310	69.7
Гатома вага яловичини І телятини, %	45.6	45.6	47.7	50.4	+4.8
Жива маса худоби при реалізації, кг	364	393	354	347	95.3
Вихід м'яса на одного жителя, кг					
виробництво	77	84	56	50	64.9
споживання	67	68	46	41	61.2

За останні 4 роки загальне поголів'я худоби скоротилося на 5.6 млн. голів, або на 22.2 %. Це суттєво знижує м'ясний потенціал країни. Виробництво м'яса за цей період зменшилось на 1758 тис.т, або на 40.3 %, у тому числі яловичини - на 676 тис.т (34.0 %). Рівень споживання м'яса на душу населення знизився на 39.7 % І складає 41 кг, а яловичини всього 25 кг. Значно зменшилась І середня жива маса реалізованої худоби.

Недостатній рівень голівлі (13-15 ц корм.од.за рік), незадовільна структура раціону І низька якість заготовлених кормів - головні причини низької продуктивності худоби (300 г на добу). В той же час породи худоби, що розводяться в Україні, мають більш високі потенціальні можливості м'ясної продуктивності. У зв'язку з цим головним резервом росту об'ємів виробництва м'яса, покращення його якості І підвищення економічної ефективності є інтенсивне вирощування І відгодівля молодих тварин до високої живої маси. Вирішенню цієї проблеми І призначені наші подальші дослідження.

Другий розділ - " Порівняльна ефективність вирощування на м'ясо бичків і теличок симентальської і української м'ясної порід" наведено схемою і методикою науково-виробничих дослідів, результатами експериментальних досліджень. В полі зору автора находились п'ять серій дослідів з загальною кількістю тварин 384 голови (табл.2).

Таблиця 2

Загальна схема науково-виробничих дослідів по економічній ефективності інтенсивного виробництва яловичини

Серія дослід	Суть досліду	Порода	Група	Кількість голів	Вікові інтервали, міс.	Жива маса, кг	
						поставлена	знята
1.	Ефективність інтенсивного вирощування бичків різних порід	Українська м'ясна симентальська	дослідна	18	0-21	26	624
			контрольна	18		27	572
2.	Економіка вирощування телиць комбінованої і м'ясної порід	Українська м'ясна симентальська	дослідна	18	0-21	25	557
			контрольна	18		26	513
3.	Ефективність вирощування бичків з використанням нової кормової добавки і стандартного преміксу	симентальська	дослідна	60	0-6	54	172
			контрольна	60		54	149
4.	Інтенсивність виробництва яловичини за рахунок збагачення раціону добавками	симентальська	дослідна	60	6-20	172	568
			контрольна	60		149	503
5.	Інтенсифікація жомової відгодівлі бичків з застосуванням кормової добавки	червоно-степова	дослідна	36	18-21	312	419
			контрольна	36		311	407

Для першої і другої серій дослідів відібрали 36 розтелених корів м'ясної породи з телятами, із них 18 бичків і 18 теличок.

Одночасно в такій же кількості і віці сформували контрольні групи молодняка симентальської породи.

До 6-ти місячного віку молодняк вирощували по технології молочного і м'ясного скотарства (ручне напування і підсос). З 6-місяців тварин усіх груп утримували безприв'язно з урахуванням статі і породної належності у звичайних господарських умовах, годували їх однаково. Вивчали продуктивність тварин, витрати кормів і затрати праці. Забійні показники і м'ясні якості молодняка визначали шляхом проведення контрольних забійв в 15 і 21 - місячному віці. Для вірогідності окремі показники оброблені біометричним методом. Економічну ефективність вирощування тварин оцінювали шляхом співставлення витрат, виручки від їх реалізації, прибутку і рентабельності.

Кінцеві фінансові результати виробництва яловичини визначені в фактичних цінах, які діяли під час проведення експерименту.

Економічна ефективність використання нових кормових добавок при інтенсивному вирощуванні молодняка визначена за фактичними витратами з урахуванням вартості основних кормів і добавок.

При вирощуванні молодняка за основу був взятий принцип інтенсивного росту на протязі всього дослідного періоду. Бички дослідної і контрольної груп витратили однакову кількість кормів по поживності - 4071 кг кормових одиниць. В структурі раціону грубі, соковиті і зелені корми займали 61.6-62.4%, концентровані - 29.6-31% і молочні - 4.3 - 6.6%. Повноцінна годівля, добрий догляд і утримання сприяли виявленню генетичних задатків м'ясної продуктивності тварин (табл. 3).

Більш високу енергію росту мали бички української м'ясної породи і зберегли її до останніх днів досліду. Різниця у прирості живої маси склала 4.3 і 9.7%, а на завершальному етапі відгодівлі (15-21 міс.) вона досягла 24.5%. Бички обох груп мали високі забійні і м'ясні показники: вихід туш 56-58%, забійний вихід - 60-62%. Доля м'якишу склала 78.2 - 80.3%. На 1 кг кісток приодилось 4.09 - 4.59 кг м'яса, у тому числі 2.76-3.85 кг вищих сортів. За цими, а також показниками м'ясистості, перевага м'ясних бичків досягла 7-13%. Кращим у них було і співвідношення білка до жиру, а за показниками кислотності, наявність холестерину і нітратів відмінностей не виявлено.

Ефективність інтенсивного вирощування бичків
різних порід

Показник	15 міс.		Дослідна в % (±) до конт- рольної	21 міс.		Дослідна в % (±) до конт- рольної
	дослід- на	контроль- на		дослід- на	конт- рольна	
Жива маса, кг	441	425	103.8	524	572	109.0
Середньодобовий приріст, г	922	884	104.3	949	865	109.7
Маса туші, кг	231	216	106.9	339	301	112.6
Доля м'якш, %	79.6	78.2	+ 1.4	80.3	79.1	+ 1.2
Витрата кормів на 1 ц м'яса, ц корм. од.	10.8	11.7	92.3	11.2	12.7	88.2
Затрати праці на 1 ц м'яса, люд.-год	15.8	17.1	92.4	13.4	15.1	88.7
Собівартість 1 ц м'яса, крб.	343	342	100.3	347	316	100.3
Прибуток на 1 бичка, крб.	512	308	166.2	919	559	164.4
Рівень рентабель- ності, %	64.6	41.8	+ 22.8	78.1	53.5	+ 24.6

М'ясні бички більш ефективно використовували і кормові ресурси. До 15 міс. на 1 ц приросту живої маси вони витратили 6.4 ц корм.од. до 21 міс. - 6.8, симентали відповідно - 6.7 и 7.5 ц корм.од. В розрахунках на забійну масу і м'якш різниця в витратах кормів була більш істотною і складала 4.8 - 11.8 %.

Облік і аналіз інших витрат дозволили визначити собівартість виробництва м'яса за віковими періодами. Незважаючи на те, що собівартість 1 ц м'яса дослідної групи була вищою (сюди увійшли витрати на корову), рівень рентабельності був більшим, ніж у контрольній групі і склав відповідно 64,6 і 78,1 %.

На основі економічної оцінки проведених досліджень прийшли до висновку, що при інтенсивному вирощуванні і м'ясні і симентальські бички здатні мати важкі добре ом'яжені туші, якісні м'якш і достатньо ефективно використовувати корми. При цьому бички української м'ясної породи мали помітні переваги, особливо по виходу продукції і ефективності використання кормів.

Одним із важливих резервів збільшення виробництва якісної яловичини є інтенсивне вирощування зверх ремонтних телиць. В нашому досліді за 630 днів на одну середньорічну телицю було витрачено 22 ц кормових одиниць. В структурі раціону 29-31 % займали концентровані корми, соковиті - 22-24 і зелені - 20-21 %. На протязі всього періоду вирощування, телиці дослідної і контрольної груп забезпечували досить високу енергію росту - 770-840 г (табл. 4).

Таблиця 4

Економіка вирощування телиць комбіно ванних
і м'ясних порід

Показник	15 міс.		дослідна в % (±) до конт- рольної	21 міс.		дослідна в % (±) до контро- льної
	дослід- на	конт- рольна		дослід- на	конт- рольна	
Жива маса, кг	402	380	105.8	557	513	108.6
Середньодобовий приріст, г	838	787	106.5	844	773	109.2
Маса туші, кг	209	186	112.4	291	255	114.1
Доля м'якшу, %	78.3	76.8	+ 1.5	80.2	79.1	+ 1.1
Витрати кормів на 1 ц м'яса, ц корм. од.	11.5	13.0	88.5	12.2	14.0	87.1
Затрати праці на 1 ц м'яса, люд.-год.	17.5	19.9	87.9	15.5	17.7	87.6
Собівартість 1 ц м'яса, крб.	390	399	97.7	413	418	98.8
Прибуток на 1 телицю, крб.	424	253	167.6	789	441	178.9
Рівень рентабельності, %	52.1	34.0	+18.1	65.6	41.4	+ 24.2

Така продуктивність свідчить про достатньо високий їх генетичний потенціал. На м'ясні якості телиць спричинили вплив рівень продуктивності і вік тварин. В усіх вікових інтервалах від телиць української м'ясної породи м'яса вищого і першого сортів в порівнянні з сименталами одержано більше на 22.8 - 26.4 %. Досить високими були якісні показники м'яса, але помітних відхилень між телицями вивчаємих порід не виявлено.

Телиці дослідної групи на 1 ц забійної маси витратили кормових одиниць на 11,5 і 12,9 % менше і на 1 ц кормових одиниць виробили м'якшу більше на 12,3 і 13,4 % . Від їх реалізації одержали на 67,6 і 78,9 % вищий прибуток. Рівень рентабельності вирощування м'ясних телиць склав 52,1 і 65,6 %, а симентальських - 34 і 41,4%. Отже, телиці симентальської і української м'ясної порід забезпечили досить високу економічну ефективність і в залежності від конкретних умов можуть ефективно вирощуватись до живої маси 500-650 кг у віці 21 міс. і до 380-402 кг в 15 місяців.

У третьому розділі - " Ефективність інтенсивного вирощування і відгодівлі бичків симентальської і червоно-степової порід із застосуванням нових кормових добавок " викладені результати досліджень трьох серій науково-виробничих дослідів.

Обмежені можливості придбання стандартних кормових добавок, висока їх вартість і набір елементів без урахування фактичної поживності основних кормів, не призводять до бажаних наслідків. Через це виникла необхідність розробити нові балансувачі кормові добавки для молодняка у різні вікові періоди.

Третя і четверта серія дослідів по впливу кормової добавки на ефективність виробництва яловичини вивчались у колгоспі " Комінтерн " Зачепилівського району Харківської області. В віці 20 днів закупили 120 симентальських бичків і сформували дві аналогічні групи. Годували тварин двічі на добу. Дослідна група додатково до основного раціону одержувала нову кормову добавку, контрольна - стандартний премікс "Польфамікс - К - 0 ", який є близьким прототипом нашої добавки. Нову кормову добавку готували виходячи з потреби тварин і фактичного складу наявних кормів.

П'ята серія дослідів проведена на Губинихському мікрайонному підприємстві по відгодівлі худоби (Дніпропетровська область). Для вивчення впливу нової кормової добавки при заключній жомовій відгодівлі сформували дві групи бичків - аналогів по живій масі, віку і вгодованості. Утримання їх безприв'язне. Дослідна група додатково до основного раціону одержувала нову кормову добавку, контрольна - основний раціон. Дослід проводився протягом 101 дня.

У всіх трьох дослідях вели облік продуктивності шляхом помісячного індивідуального зважування. Витрата кормів - по фактично заданій і згодованій кількості. Економічні показники (оплата праці, вартість кормів) визначали в розрізі піддослідних груп, а інші

елементи пропорційно терміну'находження бичків у відповідних групах. Забійний вихід і якість продукції вивчали на основі забоя контрольних тварин. Фінансові результати визначали по фактичній виручці від реалізації бичків і загальним витратам на вирощування і реалізацію. Ряд важливих показників піддавали економіко-математичній обробці.

При вирощуванні молодняка самим відповідальним і складним є період до 6-місячного віку. В результаті низького рівня годівлі і біологічній неповноцінності раціонів в масі господарств середньодобові прирости в цей період не перевищували 300 г. У зв'язку з цим і виникла необхідність розробити нові балансуєчі кормові добавки. Через те, що запропонований склад добавки не застосовувався, його вплив спочатку був вивчений на етапі здоров'я молодняка. Біохімічні показники їх крові свідчать про високий рівень обмінних процесів в організмі. Відповідна реакція бичків на інтенсифікацію обміну речовин виявилась в додатковій прирості живої маси і зниженні затрат кормів (табл. 5).

Таблиця 5*

Ефективність вирощування бичків до 6-місячного віку з використанням кормової добавки

Показник	Група		Дослідна в % до контрольної
	дослідна	контрольна	
Жива маса в 6 міс., кг	172.5	149.7	115.2
Середньодобовий приріст, г	741	596	124.3
Витрати кормів на 1 ц приросту, ц корм.од.	4.4	5.5	80.0
Затрати на вирощування 1 бичка, крб.	202	199	101.5
У тому числі корми	105	103	101.9
Собівартість 1 ц приросту, крб	171	208	82.2
З них питома вага кормів, %	52.0	51.8	100.4

По показниках продуктивності, витратах кормів, собівартості продукції дослідні бички мають значні переваги над контрольними.

Згодовування кормової добавки другого складу, на фоні високого загального рівня годівлі, забезпечили повноцінне харчування бичків і у віці від 6 до 20 місяців (табл. 6).

При постчовці тварин на дослід (6 міс.) перевага бичків

дослідної групи над контрольною склала 15.2 %, а по закінченню експеримента 12.9 %, або на 2.3 % нижче.

Таблиця 6

Інтенсивність виробництва яловичини за рахунок збагачення раціону добавками

Показник	Група		Дослідна в % до контрольної
	дослідна	контроль	
Жива маса в 20 міс., -кг	568	503	II2.9
Середньодобовий приріст, г	943	843	III.8
Маса туші, кг	309	252	II2.6
Забійний вихід, %	60.8	56.5	+ 4.3
Коефіцієнт м'ясності	5.12	4.35	II7.7
Витрати кормів на 1 ц приросту, ц корм.од.	7.8	8.4	92.9
Собівартість 1 ц живої маси, крб.	149	161	92.5
Виручка від реалізації, крб.	1548	1263	122.6
Прибуток на бичка, крб.	704	451	156.1
Рівень рентабельності, %	83.4	55.5	+ 27.9

Згідно з цим, можливо стверджувати, що використання балансувальної кормової добавки у більш молодому віці тварин є ефективнішим. Це проявляється у скороченні витрат кормів на 1 ц приросту на 7.1 % зниженні собівартості 1 ц живої маси на 7.5 %, зростанні виручки на 22.6 % і прибутку на 56.1 %. Різниця у рівні рентабельності на користь молодняка, який одержував добавку, досягла 27.9 %. Таким чином, витрати пов'язані з використанням добавки окуплюються кількістю і якістю продукції, грошовою виручкою та прибутком.

Україна має великі площі посіву цукрових буряків і широку мережу заводів. У наслідок їх переробки одержується цінний корм у вигляді жому.

Худобозаводчики ще в давнину прагнули його використовувати для годівлі худоби. Але тривалість відгодівлі була дуже короткою (70-80 днів), що знижувало ефективність жомової відгодівлі тварин. Майже всі спроби продовжити терміни відгодівлі закінчувалися поразкою. Проведений нами аналіз раціонів по фактичному хімічному складу кормів на одному з кращих відгодівельних підприємств Дніпропетровської області - Губинихському, показав суттєвий

дисбаланс ряду поживних речовин при відгодівлі худоби з використанням дач жому. Розроблений рецепт балансуєчої кормової добавки дозволив запобігти дефіцит ряду елементів годівлі і забезпечів більш високу економічну ефективність відгодівлі (табл. 7).

Таблиця 7

Інтенсивність жомової відгодівлі бичків з використанням нової кормової добавки

Показник	група		дослідна в % (+) до конт- рольної
	дослідна	контроль- на	
Термін відгодівлі, дні	101	80	126.2
Жива маса бичків при продажі, кг	419	407	102.9
Середньодобовий приріст, г	1059	960	111.5
Маса туші, кг	229	212	108.0
Забійний вихід, %	58.4	55.7	+ 2.7
Вихід м'якшу, %	77.2	76.2	+ 1.0
Якість м'яса, бали	3.72	3.24	114.8
Витрати кормів на 1 ц приросту, ц корм.од.	8.0	8.9	89.9
Собівартість 1 ц живої ваги, крб.	168	174	96.6
Прибуток на бичка, крб.	339	210	161.4
Рівень рентабельності, %	48.2	29.7	+ 18.5

Ефективність використання кормової добавки відбувається перш за все у продовженні на 21 день (26.2 %) терміну відгодівлі бичків. Молодняк дослідної групи свою початкову масу збільшив на 107 кг, або на 11.5 % більше, ніж контрольні тварини. У них на 109 г (11,5 %) вище середньодобові прирости. Перевага дослідної групи по масі туші склала 17 кг, або 8 % . По вазі туші, забійній масі та її виходу одержана статистично достовірна різниця. Кормова добавка сприяла і більш раціональному використанню кормів, за рахунок підвищення їх біологічної поживності, що і дозволило витрати на одиницю продукції знизити на 10.1 % . Від реалізації бичків, які одержували кормову добавку, одержано грошей більше на 127 крб., одержано на 129 крб. більше прибутку і на 18.5 % вище рівень рентабельності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведені дослідження дозволяють зробити висновки та внести пропозиції.

1. Чисельність худоби в Україні, навіть після її скорочення на 26.3 %, ще достатня для того, щоб забезпечити необхідний рівень виробництва і споживання яловичини. Але генетичний потенціал тварин використовується лише на 60-70 %. У наслідок кризи та загального спаду економіки галузь м'ясного скотарства відкотилась на рівень 20-25 річної давності.

2. Основна кількість м'яса виробляється за рахунок худоби молочних порід. В той же час установлена необхідність подальшого розвитку спеціалізованого м'ясного скотарства, яка в перспективі може суттєво поповнити м'ясний потенціал країни, поліпшити якість та економіку виробництва м'яса. В даний час головною вимогою забезпечення м'ясними продуктами є максимальне використання наявних м'ясних ресурсів за рахунок інтенсивного вирощування усіх порід худоби.

3. Співставлення економічної ефективності вирощування симентальського молодняка та української м'ясної порід показує, що тварини цих порід при інтенсивному їх вирощуванні здатні забезпечити живу масу в 21 міс. 572-624 кг по бичках, та 513-557 кг по теличках.

4. Якісні показники тварин вищеназаних порід не поступаються багатом зарубіжним аналогам і мають перевагу над більшістю вітчизняних. У 21 міс. туші бичків мали вагу 301-339 кг і теличок - 255-291 кг, а забійний вихід досягав відповідно 61,5 і 60,1 %. Вихід м'якишу складав 76-80 %.

5. Інтенсивне вирощування молодняка забезпечується перш за все за рахунок високого рівня годівлі та якості кормів (21-23 ц корм.од. на середьорічну голову), і введення в раціон 29-31 % концентрованих кормів і не менше 11 % сіна. На 1 ц живої маси витрати кормів, проти масових даних, знижуються в 1,8 - 2,1 рази. Ще в більших розмірах (5-7 разів) досягнута економія праці.

6. Експериментально встановлено, що економічно вигідно вирощувати бичків та теличок як до 15, так і до 21 місяця. Ці параметри необхідно розглядати як етапи розвитку м'ясного скотарства. Продовження термінів вирощування молодняка до 21 міс. забезпечує

ріст обсягів виробництва м'яса на 36-38% та підвищення економічної ефективності на 30-50% .

7. Сিমентали і тварини української породи забезпечують ефективне виробництво яловичини. Але спеціалізована м'ясна худоба більш чутлива до конверсії корму в продукцію, забезпечує підвищену ефективність, на неї менше витрачається праці і паливно-енергетичних ресурсів, а в цілому він менше матеріаломіський

8. Доведено, що недостатній рівень годівлі тварин та розбалансованість раціонів призводить до низької продуктивності і неефективного використання кормів. Введення в раціон нових кормових добавок перевершило зарубіжні та вітчизняні аналоги і забезпечило зростання продуктивності на 11 - 24% .

9. Використання кормових добавок при жомовій відгодівлі бичків забезпечило продовження термінів вирощування на 21 день і підвищення середньодобових приростів до 1050 г, або на 11.5% .

10. Для збільшення обсягів виробництва яловичини, покращення її якості і підвищення економічної ефективності бичків доцільно вирощувати до живої маси не менше 425 і 550 кг , а телиць до 380 та 510 кг у віці відповідно 15 та 21 місяців.

Список робіт, опублікованих по темі дисертації

1. Влияние электропунктуры на мясную продуктивность скота //Тез. докл. обл. конф. молодых ученых. -Днепропетровск: 1984.- С.54-55.
2. Стимуляция мясной продуктивности молодняка скота //Тез. докл. обл. научн.-произв. конф.-Днепропетровск: 1985.- С.27-28.
3. Результаты производственного опыта по испытанию прибора ПЭРТ-4М //Тез. докл. обл. научн.-произв. конф.- Днепропетровск: 1985.- С.32-33, в соавторстве.
4. Общая возбудимость животных новой породной группы черниговского и приднепровского мясных типов //Тез. докл. обл. научн.-произв. конф.- Днепропетровск: 1986.- С.72-74, в соавторстве.
5. Производственная оценка продуктивности животных новых мясных типов //Тез. докл. обл. научн.-произв. конф.- Днепропетровск: 1986.- С.88-89, в соавторстве.
6. Рост и развитие бычков исходных пород и полученных генотипов при создании украинской мясной породы //Тез. докл. обл. научн.-произв. конф.- Днепропетровск: 1986.- С.70-71, в соавторстве.
7. Продуктивные и этологические особенности бычков новых мясных типов //Сб. Молочно-мясное скотоводство.-К.: Урожай, 1986.- Вып.69.- С.12-15.
8. Откорм скота на межрайонном предприятии //Информ. листок Зап.-пож. МГНТИИП, №190-87, 1987.- 4 с.
9. Сравнительная оценка мясной продуктивности бычков основных плановых пород Украины //Тез. докл. обл. научн.-произв. конф.- Днепропетровск: 1988.- С.71-72.
10. Экономическая оценка способов содержания скота при выращивании на мясо //Тез. докл. обл. научн.-произв. конф.-Днепропетровск: 1988.- С.76-78.
11. Перспектива и уровень развития мясного скотоводства на Украине //Тез. докл. обл. научн.-произв. конф.-Днепропетровск:1988.- С.18-20.
12. Эффективность интенсификации откорма скота //Тез. докл. обл. научн.-произв. конф.-Днепропетровск: 1989.- С.3-4.
13. Интенсивный откорм скота на межрайонном предприятии //Зоотехния.- 1989.- №3.- С.47-48.

14. Эффективность новых кормовых добавок для бычков при интенсивном выращивании на мясо. Методические рекомендации.- Днепропетровск: 1989.- 22 с., в соавторстве.

15. Комплексная программа интенсификации производства говядины в Днепропетровской области на период до 2000 года.-Днепропетровск: 1989.- 172 с., в соавторстве.

16. Повышение интенсивности откорма бычков на коже //Зоотехния.- 1990.- №12.- С.54-56, в соавторстве.

17. Эффективность выращивания молодца на мясо за счет различных пород //Аграрная наука.- 1995.- №6.- С.60.

18. Интенсивное выращивание симментальских и украинских мясных телок на убой //Молочное и мясное скотоводство.-1995.-№7.- С.16-18.

Новикова В.П. Экономическая эффективность производства говядины при интенсивном выращивании молодняка различных пород. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.07.02 - Экономика сельского хозяйства и АПК, Днепропетровский гос. агр. ун-т, Днепропетровск, 1995. Защищается 18 научных работ, которые содержат исследования по экономике производства говядины на счет скота молочного и мясного направлений продуктивности и использования новых кормовых добавок. Осуществлено внедрение в хозяйствах Днепропетровской, Харьковской и Полтавской областей.

Novikova V.P. The economical effectiveness of the production of beef in intensive raising of different breeds of stock. Dissertation for the scientific degree of candidate of economical sciences in the speciality 08.07.02- the economy of agriculture and the agrarian industrial complex, Dnepropetrovsk State Agrarian University, Dnepropetrovsk, 1995. The defence of 18 scientific works which content research work on the economy of the production of beef from milk and meat directions of the productivity and the use of new forage premises. Introduced into farms of Dnepropetrovsk, Kharkov and Poltava regions.

Ключові слова: бички, телиці, продуктивність, якість, м'ясо, продукція, порода, корми, годівля, добавки, економічна ефективність, рівень рентабельності, собівартість, кормові одиниці.

ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України

4451523

AB 33.259
AB 33.259